

Akceptacja społeczna (legitymizacja) działań w zarządzaniu bezpieczeństwem. Wprowadzenie

Andrzej Chodyński

prof. dr hab., Uniwersytet Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Krakowie
<http://orcid.org/0000-0003-4962-5143>

Dariusz Fatuła

dr hab., prof. UAFM, Uniwersytet Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Krakowie
<https://orcid.org/0000-0002-6704-2585>

Narastanie zagrożeń o charakterze międzynarodowym – zarówno militarnych, jak i pozamilitarnych (pandemie, zagrożenia łańcuchów dostaw, kryzys klimatyczny związany z emisją gazów cieplarnianych, dostęp do czystych i dojrzałych technologii, skutki anomalii pogodowych czy migracje) – wiąże się z koniecznością działań na poziomie krajowym i lokalnym. Dotyczy to także wysiłków podmiotów gospodarczych na rzecz zwiększenia ich rezyliencji (odporności), przy zapewnieniu akceptacji społecznej dla podejmowanych działań. Aspekty te odnoszą się również do zachowań społeczności lokalnych wobec występujących zagrożeń.

W literaturze przedmiotu wskazuje się na ewolucję pojęcia odporności społecznej, w szczególności w kontekście radzenia sobie wobec występowania sytuacji kryzysowych, a także dostosowywania się społeczności do zmian o zróżnicowanym charakterze: społecznym, środowiskowym, gospodarczym czy politycznym. Podkreśla się znaczenie roli instytucji społecznych, wpływających na model zachowań społecznych, z uwzględnieniem formalnych struktur władzy oraz prawa¹.

¹ M. Moszczyński, P. Bryczek-Wróbel, *Ewolucja pojęcia odporności społecznej wskutek doświadczeń pandemii COVID-19 i kryzysu imigracyjnego*, „Roczniki Nauk Społecznych” 2024, t. 16 (52), nr 1, s. 61–73, <https://doi.org/10.18290/rns2024.0003>.

Podkreśla się, że zmiany klimatyczne, wywołane głównie emisją dwutlenku węgla, niosą za sobą negatywne skutki nie tylko dla środowiska naturalnego, ale także o charakterze społecznym (wpływając na warunki życia, migracje i przesiedlenia), a także stanowią zagrożenie dla realizacji działalności gospodarczej, funkcjonowania łańcuchów dostaw i infrastruktury. Tworzą też zagrożenia terytorialne².

Podnoszone w tym numerze BTiP aspekty akceptacji społecznej w zakresie działań na rzecz bezpieczeństwa można rozpatrywać, odnosząc je do legitymizacji wobec interesariuszy. W literaturze przedmiotu wskazuje się, że w przypadku podmiotów gospodarczych, w ich otoczeniu poza tradycyjnymi interesariuszami należy uwzględnić występowanie ruchów społecznych³. Również na poziomie lokalnym, wśród interesariuszy gmin, wymienia się m.in. ruchy społeczne, lokalnych przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, związki religijne, media, instytucje samorządowe, administrację samorządową i rządową wyższych szczebli, a także inwestorów i (potencjalnych) migrantów⁴.

Zawartość niniejszego numeru BTiP można podzielić na trzy grupy tematyczne, dotyczące:

- 1) ogólnej problematyki budowania akceptacji społecznej dla działań na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem funkcjonowania przedsiębiorstw, także w kontekście ich zachowań rezyliencyjnych;
- 2) lokalnych i regionalnych aspektów bezpieczeństwa;
- 3) problematyki, głównie uchodźczej i migracyjnej, związanej z wojną w Ukrainie.

W nawiązaniu do problematyki grupy pierwszej zaprezentowano rozmowę z prezesem zarządu Krakowskiego Holdingu Komunalnego S.A. Rozpatrując zawartość tej grupy i tekst Andrzeja Chodyńskiego, warto podkreślić, że nawiązuje on do roli interesariuszy w budowaniu rezyliencji organizacyjnej na podstawie analizy modelu tej rezyliencji. Odniesiono się do aktualnej tematyki bezpieczeństwa ekologiczno-energetycznego. Stanowi to nawiązanie do tematyki BTiP 2024 nr 4⁵.

Temat kluczowych aspektów współpracy strategicznej MŚP w pięciu krajach europejskich – Polsce, Hiszpanii, Rumunii, Włoszech i na Litwie – w kontekście

² *Skutki zmiany klimatu*, Komisja Europejska, https://climate.ec.europa.eu/climate-change/consequences-climate-change_pl [dostęp: 1.06.2025].

³ O. Kijewska-Ratajczak, *Kształtowanie relacji z interesariuszami zewnętrznymi w procesie organizacji wydarzeń sportowych*, praca doktorska, Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu, 2022, s. 35, https://www.wbc.poznan.pl/Content/518839/Kijewska-Ratajczak_Olga-rozprawa_doktorska.pdf [dostęp: 7.06.2025].

⁴ R. Geisler, *Zarządzanie relacjami z interesariuszami w gminie*, Centrum Ekspertyzy Lokalnej, Opinia nr 2/2023, s. 2, https://frdl.org.pl/static/upload/store/frdl/OPINIE_I_KOMENTARZE_FRDL/2023/ZARZADZANIE_RELACJAMI_Z_INTERESARIUSZAMI_W_GMINIE.pdf [dostęp: 7.06.2025].

⁵ „Bezpieczeństwo. Teoria i Praktyka” 2024, nr 4: *Uwarunkowania zarządzania bezpieczeństwem oraz technologiami czystej energii*, red. A. Chodyński, <https://btip.ka.edu.pl/btip-2024-nr4/> [dostęp: 7.06.2025].

bezpieczeństwa biznesu i zielonej transformacji – podjęli w opracowaniu *Bezpieczeństwo biznesu i alianse strategiczne małych i średnich przedsiębiorstw w Europie* Dominika Marciniak, Simona Grigaliūnienė, Olatz Diego-Marcos Arruti oraz Alain Patience Ihimbazwe Ndanguza. Podkreślono znaczenie współpracy z interesariuszami.

Wyniki przeprowadzonych wśród studentów badań poziomu wiedzy finansowej i świadomości występujących zagrożeń zaprezentowali w swoim artykule Michał Kocur i Dariusz Fatuła. Wskazano na główne problemy, wynikające z braku lub niewystraszającej wiedzy ekonomicznej studentów, a także ich typowych zachowań finansowych. Problematykę rezyliencji organizacyjnej w kontekście zarządzania bezpieczeństwem informacji omówił Krzysztof Łusiakowski. Podkreślono znaczenie kultury bezpieczeństwa w budowaniu systemów zarządzania bezpieczeństwem informacji w przedsiębiorstwach.

Poglądy na temat menedżera rezyliencyjnego i jego kompetencji w aspekcie bezpieczeństwa organizacji oraz kultury bezpieczeństwa prezentuje w artykule *Model menedżera rezyliencyjnego w budowaniu bezpieczeństwa organizacji – ujęcie koncepcyjne* Michał Adam Leśniewski. Problematykę funkcjonowania i rozwoju człowieka, w szczególności uwzględniając aspekty przeciwdziałania sytuacjom kryzysowym, podejmuje Kazimierz Jaremczuk w artykule *Człowiek w procesie przeciwdziałania sytuacjom kryzysowym*. Zwraca uwagę na fakt, że człowiek w procesie przeciwdziałania sytuacjom kryzysowym kieruje się ku przesłankom irracjonalnym.

W artykule *Schemat Ponziego jako zagrożenie dla bezpieczeństwa inwestycyjnego* autorka, Magdalena Lesiak omawia zjawisko oszustw inwestycyjnych, a także prezentuje studium przypadku spółki Amber Gold.

Problematyka regionalna i lokalna jest prezentowana w trzech tekstach: autorstwa Izabeli Kapery i Kingi Węgrzyn (*Zmiany demograficzne w województwach a kwestie bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców Polski*), Janusza Ziarki (*Odporność społeczności lokalnej na zagrożenia kryzysowe – ku holistycznym ramom odporności*) oraz Agnieszki Pazderskiej (*Poczucie bezpieczeństwa młodych dorosłych w miastach w Polsce o liczbie mieszkańców od 250 tys. do 500 tys. – raport z badań*).

W pierwszym z nich autorki zaprezentowały sytuację demograficzną w związku z bezpieczeństwem zdrowotnym populacji, zaś zachodzące zmiany zaprezentowały z perspektywy regionalnej. Wykorzystano m.in. dane Głównego Urzędu Statystycznego. Tekst Janusza Ziarki stanowi dogłębną analizę dotyczącą rozwijania odporności społeczności lokalnych na zagrożenia kryzysowe. Zwrócono uwagę, że analityczne ramy odporności i stosowane narzędzia pomiaru nie są dobrze zintegrowane ani ze specyfiką lokalnej społeczności i dynamiką jej przeobrażeń, ani z procesami zarządzania społecznością i infrastrukturą. W artykule Agnieszki Pazderskiej wykazano, że na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców wpływ mają: wiek, płeć, poglądy polityczne, status ekonomiczny i miasto zamieszkania.

W literaturze przedmiotu migracje rozpatrywane są z różnych punktów widzenia, m.in.: bezpieczeństwa państwa⁶, rynków pracy⁷ czy bezpieczeństwa społecznego wobec wojny w Ukrainie⁸. Te wątki poruszane są w artykułach z trzeciej grupy tematycznej. Następstwem inwazji Rosji na Ukrainę w lutym roku 2022 był wzrost migracji⁹ Ukraińców do Polski. Badania pilotażowe przeprowadzone głównie wśród mieszkańców Dolnego Śląska w okresie marzec–maj 2022 wskazują, że fakt ten był odbierany jako zagrożenie bezpieczeństwa Polski, w szczególności w aspekcie ekonomicznym. Wiąże się to przede wszystkim z obawami odnośnie do nadmiernego obciążania systemu opieki socjalnej oraz preferowania migrantów na rynku pracy. Z drugiej strony pozytywnie oceniono działania organów władzy publicznej Rzeczypospolitej Polskiej wobec migrantów z Ukrainy¹⁰.

W tej grupie zaprezentowano pięć artykułów. Oleksii Buluy i Mariia Plotnikova wskazują na szanse życiowe związane z tworzeniem wiosek ekologicznych w aspekcie problemów Ukrainy. W tekście autorstwa Uliany Sadovej, Olhi Hrynkevych i Olega Sorochaka zwrócono uwagę na możliwości wykorzystania kompetencji

⁶ J. Lubimow, *Migracje jako zagrożenie bezpieczeństwa państwa*, „Studia Administracji i Bezpieczeństwa” 2017, nr 2, s. 45–52.

⁷ K. Matuszczyk, M. Duszczyk, *Bezpieczeństwo na rynku pracy jako perspektywa teoretyczna w badaniach nad migracjami zarobkowym*, „Problemy Polityki Społecznej. Studia i Dyskusje” 2018, nr 4 (43), s. 25–42.

⁸ M. Kwiecińska, E. Ordyniec, *Wpływ migracji na bezpieczeństwo społeczne w związku z wojną na Ukrainie*, „De Securitate et Defensione. O Bezpieczeństwie i Obronności” 2023, t. 9, nr 2, s. 57–74, <https://doi.org/10.34739/dsd.2023.02.04>.

⁹ Warto zwrócić uwagę na terminologię: uchodźca to osoba, która została zmuszona do opuszczenia swojego dotychczasowego miejsca życia. „Terminy «emigrant» i «imigrant» opisują tę samą osobę, ale stosuje się jedno lub drugie pojęcie w zależności od przyjętej perspektywy – czy dany kraj jest «wysyłającym», czy «przyjmującym». Emigrantów i imigrantów można określić ze względu na ich cel wyjazdu, dodając na przykład określenie «zarobkowy», A. Niedwana, R. Cekiera, *Migranci, uchodźcy. Poszukiwanie dróg do relacji partnerskich*, „No Limits” 2022, nr 2(6), s. 16–19, https://doi.org/10.31261/no_limits.2022.6.05. „Migrant” jest wyrazem nadrzędnym (o znaczeniu szerszym, o treści bardzo ogólnej) wobec wyrazu „uchodźca” (o treści bardziej szczegółowej). Uchodźca to taki migrant, który opuszcza swój kraj pod przymusem: z powodu prześladowań lub obaw o własne życie, zob. definicje z Wielkiego słownika języka polskiego PAN, <https://wsjp.pl/haslo/podglad/29040/migrant/5183549/osoba>; <https://wsjp.pl/haslo/podglad/23011/uchodzca> [dostęp: 2.07.2025]. W Konwencji dotyczącej statusu uchodźców, sporządzonej w Genewie dnia 28 lipca 1951 r. (Rzeczpospolita Polska przystąpiła do Konwencji 2.09.1991 r., Dz.U. z 1991, nr 119, poz. 515, <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu19911190515>; <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19911190515/O/D19910515.pdf> [dostęp: 2.07.2025]) jako przyczynę uchodźstwa wskazuje się prześladowania, nie ma natomiast mowy o sytuacji materialnej ani o klęskach żywiołowych (definicja: rozdz. I, art. 1 Konwencji).

¹⁰ P. Olbrycht, *Bezpieczeństwo Rzeczypospolitej Polskiej wobec migracji z Ukrainy wskutek inwazji Federacji Rosyjskiej – percepcja społeczna (studium przypadku)*, „Studia Politologiczne 2023, t. 68, s. 362–379, <https://doi.org/10.33896/SPolit.2023.68.19>.

pracowników przemieszczających się do regionu lwowskiego w związku z agresją Rosji na Ukrainę. Nataliia Dobroier odnosi się do integracji ukraińskich kobiet uchodźców w polskim sektorze edukacyjnym. Iryna Kravets w swoim artykule podnosi problem uchodźstwa z Ukrainy do Europy w związku z sytuacją wojenną. Zostały przedstawione możliwości funkcjonowania uchodźców na rynku pracy w aspekcie edukacji, przekwalifikowania i wsparcia w obszarze przedsiębiorczości. Problemy zaangażowania obywatelskiego wojennych uchodźców ukraińskich poza granicami tego kraju prezentuje Iryna Maidanik.

